

## Az 1923. év halottai.

— Az élet odakinn Svédországban — mondotta kérdéseinkre — egészen más, mint idehaza. Az ottani viszonyokat még békebeli viszonyoknak sem nevezhetem, mert a svédek életmódja jóval magasabb, mint a mi életmódunk volt a háború előtt. A teljes politikai és gazdasági nyugalom biztosítja ezt a konszolidált életet. A munkanélküliség ugyan ott sem ismeretlen fogalom, a háboruszerű gazdasági fölfordulás hatása ebben az egyben mutatkozik, de a séd kormány a munkanélküli segélyek folyósításával csirájában elfojt minden elégedetlenséget. A munkanélküli segélyekből nyugodtan megélhet az önhibáján kívül kegyér nélkül maradt svéd munkás. Nyomorgó embert nem láttam. A megélhetés könnyűnek nevezhető, mert ugyszólván mindenki megtalálja a helyét. A fizetési átlag meghaladja a heti száz svéd koronát, hetven koronából pedig kényelmesen megélhet mindenki.

— Külföldi forgalma Svédországnak alig van. Az oroszokat, akármilyen politikai párthoz tartoznak, nem engedik be a határon. Stokholmban mindössze tízennégy magyar él. Magyarországot nem nagyon ismerik a svédek, de a köztük élő magyarokat szeretik, becsülik. Általában nem törődnek nemzetségi, faji, vagy felekezeti kérdésekkel, az értéket mindenkiben megbecsülik, minden mellékszempont nélkül.

Ezután Svédország művészetéről beszélgetünk. Elmondotta Ströbl István, hogy az építészet és a szobrászat emelkedett az utóbbi időben magas nivóra, a festészet azonban visszamaradt. Kimagasló festőművészek most nincsenek. Ivar Arusenius, a tíz évvel ezelőtt elhunyt fiatal zseni volt az utolsó abszolút értékű svéd festőművész. Modern, szimbolikus képein, a társadalmat karakterizáló rajzain festményein erősen érzik ugyan Goja hatása, de azért mégis önállóak, eredetiek, újak. Legnagyobb szobrászuk Mille, aki szintén teljesen modern irányban dolgozik. A svéd színházakban napról-napra nagyobb tért hódít a dekoratív elem. Ez legjobban az operettszínházakban érzik, ahol a darab maga teljesen elvész a díszletezésben, a kiállításban. Az operett-előadások rosszak, nivójukat a látványosság nivójára szállították le. A svédek általában szeretik a dekorációt és hihetetlen kultuszt tiznek belőle. Zenekultúrájuk ellenben nem sokat ér, kölcsönként jellege van. A stockholmi szimfonikus zenekar tagjainak kilencven százaléka idegen, még magyar is van köztük. A stockholmi operában nem igen akad svéd énekes, a koncerteken is idegen művészek szerepelnek. Vecsey és Kubelik nagyon népszerűek. Stokholmban jelenleg két teljes magyar cigánybanda játszik, a két Kócs. Nagyon szeretik őket. Ugy élnek kinn, mint a hercegek.

— A színházak drámai előadásai már értékesebbek. Nagy szerep jut ugyan itt is a dekorációnak, minden színháznak állandó építész és tervezője van, de a díszlet nem szorítja háttérbe a darabot. Hauptmann, Shaw, Strindberg és az újabb svéd írók vannak a műsoron. Ibsen, aki túl zord, túl norvég a svédek számára, nem igen szeretik.

— A dánok vidámabbak, léhábba, könnyelműbbek, mint a svédek, nagy ántánbarátok, különösen az angolokkal és a franciákkal szimpatizálnak. Svédország lakossága a németeket szereti jobban. Kopenhága csodálatos város. Olyan, mint egy szép vitrin izlésesen elrendezett belseje. Kopenhágában nincs csunya nő, szinte megdöbben az ember a sok szépségtől, amikor először megy végig valamelyik utcáján. Uniformizáltak ugyan a dán szépségek kissé, de azért szépek.

Néhány pillanatig elgondolkozott Ströbl István, majd csendesen mondta:

— Januárban utazom vissza.

A legbájosabb és legszebb filmcsillag

**HENNY PORTEN**

a Velencei kalmárban a Belvárosiban

(A Szeged tudósítójától.) A krónikás, mikor az esztendő végén seregszembét tart az ismerősei fölött, elborulva látja, mennyire megsaporodtak azok — a tulvilágon. Puposabbá tették a föld hátát, amely tizedik esztendeje ugysis eleget nyög az emberek dühöngése alatt, — oh, a földanya színlén tud szenvedni s mohón fogadja vissza magába a tőle elszármazottakat.

— Csituljatok el végre, most már én gondoskodom rólatok.

A természet mindenben rendszert tart, az emberi elme kifürkészi azt és törvénybe sorakoztatja. De annyira véges és gyámoltalan ez az elme, hogy csak az elején jár mindennek s nem tudja, miért viszi el a halál éppen azokat, akiket elvisz, mi szüksége van a reménységgel biztató ifjúságra s miért hagyja itt azt, aki elaggottan, elfáradtan maga is el kíváncsoznék?

Egyetlen esztendő temető-járása is példátlanul változatos statisztikával szolgál, hát még egy évtizedé. Elmaradnak ismerős helyek ismerős alakjai, a korzó, a kávéház, a hivatalok utait, helyeit mások töltik be, az ember pedig — a teremtés legönzőbb remeke — felejt. Megszokja az új arcokat, az új alakulatokat s legfőlfebb halottak napján, vagy évfordulókon aggatja magára a fájdalom illúziópántlikáját, — talán még őszinte könnyet is sir azon az őszi alkonyon, amikor gyenge apró gyertyákon próbálja ki erejét a szél.

Az 1923. esztendő szegedi halottjai épp olyan veszteséget jelentenek, mint a más évbeliek, számszerint véve még sincsenek olyan feltűnő sokan, mint máskor. Ami első tekintetre meglepő, a tulvilági bíró a földi igazságszolgáltatás soraiban végzett szokaitlan aratást. Márciusban két kuriai bíró is meghalt, Gerhauser József és Polgár Ármán. Ki ne emlékeznék a tipikusan hivatalnok külsejű, szelíd jó Gerhauserra, akit aktacsomó nélkül sosem lehetett az utcán látni. Vitte haza, otthon dolgozott a legtöbbet a mélyre ható, elképzelhetlen finomságokat megláló jogász alaposságával.

Törvényszéki bíró korában volt három-négy olyan ügye, amiken egész évig dolgozott, de elintézte. Azokat az ügyeket előtte hosszú esztendőkön át kintzták mások, mennyiség tekintetében mázsákra szaporodtak, laikus embernek súlyos büntetés lett volna pusztán az elolvasásuk is. Gerhauser azonban tudta, hogy a nyolcvanadik, vagy a százharmincadik kiló tájékán hol van döntő bizonyíték. Mégis akadt, aki azt mondta rá:

— Eh, csak négy aktaszámot intézett el az egész évben.

Március halottja Kertész József, az öreg szegedi fiskális, nagyon régi idők tanuja, továbbá Vadász Lajos tanyai kapitány, hajdani parasztlálak réme. Amekkora nagy darab ember, épp akkor puhaság és jószág szívében, aki egymaga fékezte meg Balástyában a táncos csapatot, ha tulságosan sok grádós borok teremtek. Mintha az ő korával együtt a verekedések is elmaradtak volna.

Singerné Horovitz Katalint a pedagógia gyászolja, anyányi sok tanítványa kegyelettel jár hozzá vissza a múltba emlékért.

Jung Péter állategészségügyi főfelügyelő rég pihenőben volt, mikor meghalt. Az ő kora és működése Darányi Ignácnak, a legnagyobb magyar földmívelésügyi miniszternek idejére esik, amikor politikát — sokban talán végzetesét — jelentettek az állatbetegségek is. Jung Pétert pedig leküldték a határra s vagy beeresztette a sertéseket, vagy nem. Ahogy a magyar agrárérdekek parancsolták.

Április elviszi Berger Mór főorvost, akihez olyan szívesen kötötték az emberek a szörakozottságra vonatkozó anekdotákat, mint ahogy a szarka is egy helyre hordja a csillogó tárgyakat. Csak akkor nem volt Berger szörakozott, ha a betegeit kezelte. Mennér János, a magába mélyedt zenetanár, a régi derék muzsikás és Paulovics Márton, a vasegész-

ségesnek hitt városi h. főszámvevő hamarosan követik.

Májusban meghal Erlitz János kerületi tisztí orvos, akiről mindig az volt a hiltünk, hogy nem érzi jól magát a városban s lelkiileg ott él Felsőtanyán, Tömörkény susogó jegenyéi között, végtelen hőmezőin. Szeless Eleknek, a jellegzetes figurájú táblabírónak özvegye is megszűnik a Somogyi-könyvtár legbuzgóbb látogatója lenni, pedig annyi, de annyi könyv van még hátra. Május halottja Bach Antal, aki megnyitja az idei sort, hogy hamarosan kövesse a finom szellemű felesége, majd Jenő bátyja, a legértékesebb egyéniségek egyike. Néha a végzet tömegesen nehezdedik egyik-másik családra, de a Bachék sorozatos tragédiája ebben is ritkaság. Alig lehet elképzelni Szeged arculatát a tengernyi jótékonytágot gyakorló, tiszta és praktikus elméjű, magyarázni komolyan szerető, de a jóízű humorban felolvadó Bach Jenő nélkül. Ennek a hónapnak halottjai közé tartozik még Tóvölgyi Béla, Tóvölgyi Margit édesatyja, ez a szép fehérhaju öreg ur, aki a Stefánia padján merengelt régi színpadi dicsőségekről, amiknek díszletei épp úgy megkopnak akár az emberek.

Juniusban Müller Miksa műépítész hagy itt bennünket, de emléke hosszú időig megmarad az általa épített, stílusos, szép paloták révén. Lészay László rendőrfelügyelőt ideges, természete, végzete rántja a tragédiába amely tipikusan magyar sors. Rengetegen megsiratják, ahogy hosszú sor gyászolója van Glänzer Mórnak, a népszerű öreg doktor-nak is.

Juliusban Szűcs József ügyvéd fejezi be hosszszas bejegeskedését, csendes életét csendesen és a másvilágra megy igazságot keresni az érdekes, különös, magyar excentritásokkal teli Somlyódy István.

Forró augusztus elviszi Rósa Izso özvegyét és Rosenberg Nándor öreg tanítót, akiben a tragikus sorsu Rosenberg János, hajdani bankigazgató nem csak bátyját veszíti el, de legjobb barátját is.

Szeptemberben Kanyó Lajos bácsival leszünk kevesebben, az ő derűs, szép tekintete nem simogatja többé a városi, — és váratlanul hal meg hirtelen Sümegi Gyula piaristatanár, a lelkes muzsikás, az igazi, hivatott népnevelő.

Októberben Schulhof Emil ügyvédet váltja meg sok szenvedéstől a halál, november nevezetes halottja Piukovich Ödön nyugalmazott kuriai bíró, továbbá Csengery János egyetemi tanár hűséges élettársa, decemberé pedig a Munkácsy-fejű Szűcs Mihály. Olyan furcsa volt szakál nélkül látni a ravatalon a szép öreg urat, — odaát most már aligha tévesztik össze a legnagyobb magyar piktorral.

Emlékezzünk még meg azokról, akik a leg-hosszabb élet után távoztak el. Özv. Grünfeld Adolfné Neumann Erzsébet 96 éves volt. Az anyakönyvben a szülei ismeretlenekként vannak feltüntetve. Nem volt aki ismerte volna őket. Kristó Sándor őszentiváni földbirtokos és Fogas Péter háziszegény 94 éves korukban haltak meg. Csodálatos játéka ez is a sorsnak, ahogy egyformán hosszú életet ad annak is, akinek megvannak hozzá az eszközök és annak is, aki a szegényházban végzi. Azért mindketten ragaszkodnak az élethez.

### UJÉVRE

kellemes meglepetés  
egy jegy a Belvárosiba

**a Velencei kalmárhoz**

Harry Liedtke  
Henny Porten és  
Werner Krauss-al

# Az újévre megérkeztek

a létező legeslegfinomabb desszertek, bonbonnierek, tea-sütemények, cukorkák az ország elsőrendű gyáraiból, szerencsemalacok stb. — Kérem az ujonnan berendezett kirakataim megtekintését. — **Engländer József.**

Tisztelettel

743